

Klassieke Olympiaden 2024-2025

Opgaven Grieks

ronde 2

Vooraf aan de leerlingen

- Hieronder tref je een deel van het gelezen pensum aan.
- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen, die je op pagina 3 vindt.
- Er zijn in totaal 27 vragen.
- Bij elke vraag staat aangegeven hoeveel punten deze waard is.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 90 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Wanneer er als antwoord een Grieks citaat wordt gevraagd, dan adviseren wij om deze woorden in de tekstbijlage binnen Exam.net te selecteren, te kopiëren en vervolgens in de uitwerking te plakken.
- Het gebruik van een woordenboek Grieks-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.
- Na de pauze volgt de creatieve opdracht.

Καλὴν τύχην ὑμῖν εὐχόμεθα!



Tekst

19 Ὁ δὲ ἐμὸς λόγος σαφὴς ἐστὶ καὶ σύντομος. Ἄνὴρ εἰμι Καλλιρόης
20 ταύτης, ἤδη δὲ ἐξ αὐτῆς καὶ πατὴρ, γήμας οὐ παρθένον, ἀλλὰ ἀνδρὸς
21 πρότερου γενομένην, Χαιρέου τοῦνομα, πάλαι τεθνεῶτος, οὗ καὶ τάφος
22 ἐστὶ παρ' ἡμῖν. Μιθριδάτης οὖν ἐν Μιλήτῳ γενόμενος καὶ θεασάμενός
23 μου τὴν γυναῖκα διὰ τὸ τῆς ξενίας δίκαιον, τὰ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔπραξεν
24 οὔτε ὡς φίλος οὔτε ὡς ἀνὴρ σώφρων καὶ κόσμιος, ὁποίους σὺ εἶναι
25 βούλει τοὺς τὰς σὰς πόλεις ἐγκεχειρισμένους, ἀλλ' ἀσελγῆς ὤφθη καὶ
26 τυραννικός. Ἐπιστάμενος δὲ τὴν σωφροσύνην καὶ φιλανδρίαν τῆς
27 γυναικὸς λόγοις μὲν ἢ χρήμασι πείσαι αὐτὴν ἀδύνατον ἔδοξε, τέχνην δὲ
28 ἐξεῦρεν ἐπιβουλῆς, ὡς ᾤετο, πιθανωτάτην· τὸν γὰρ πρότερον αὐτῆς
29 ἄνδρα Χαιρέαν ὑπεκρίνατο ζῆν καὶ πλάσας ἐπιστολάς ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῷ
30 ἐκείνου πρὸς Καλλιρόην ἔπεμψε διὰ δούλων.

(...)

44 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Διονύσιος παρώξυνε τοὺς ἀκούοντας καὶ εὐθὺς εἶχε
45 τὴν ψῆφον. Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Μιθριδάτην πικρὸν καὶ
46 σκυθρωπὸν ἀπέβλεψε.

47 Μηδὲν οὖν καταπλαγεὶς ἐκεῖνος “Δέομαί σου” φησί, “βασιλεῦ,
48 (δίκαιος γὰρ εἶ καὶ φιλόανθρωπος) μὴ καταγνῶς μου, πρὶν ἀκούσης τῶν
49 λόγων ἐκατέρωθεν, μηδὲ ἄνθρωπος Ἕλληνας πανούργως συνθεὶς κατ'
50 ἐμοῦ ψευδεῖς διαβολάς, πιθανώτερος γένηται παρὰ σοὶ τῆς ἀληθείας.
51 Συνίημι δὲ ὅτι βαρεῖ με πρὸς ὑποψίαν τὸ κάλλος τῆς γυναικὸς· οὐδενὶ

52 γὰρ ἄπιστον φαίνεται θελήσαι τινα Καλλιρόην διαφθεῖραι. Ἐγὼ δὲ καὶ
53 τὸν ἄλλον βίον ἔζησα σωφρόνως καὶ πρώτην ταύτην ἔσχηκα διαβολήν· εἰ
54 δέ γε καὶ ἀκόλαστος καὶ ἀσελγῆς ἐτύγγανον, ἐποίησεν ἄν με βελτίω τὸ
55 παρὰ σοῦ τοσαύτας πόλεις πεπιστεῦσθαι. Τίς οὕτως ἐστὶν ἀνόητος, ἵνα
56 ἔληται τὰ τηλικαῦτα ἀγαθὰ μιᾶς ἡδονῆς ἕνεκεν ἀπολέσαι καὶ ταύτης
57 αἰσχροῦς; Εἰ δὲ ἄρα τι καὶ συνήδειν ἑμαυτῷ πονηρόν, ἐδυνάμην καὶ
58 παραγράψασθαι τὴν δίκην· Διονύσιος γὰρ οὐχ ὑπὲρ γυναικὸς ἐγκαλεῖ
59 κατὰ νόμους αὐτῷ γαμηθείσης, ἀλλὰ πωλουμένην ἠγόρασεν αὐτήν· ὁ δὲ
60 τῆς μοιχείας νόμος οὐκ ἔστιν ἐπὶ δούλων.

(...)

93 Ἔτι δὲ λέγοντος (οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένον) προῆλθε Χαιρέας
94 αὐτός. Ἴδουσα δὲ ἡ Καλλιρόη ἀνέκραγε “Χαιρέα, ζῆς;” καὶ ὥρμησεν
95 αὐτῷ προσδραμεῖν· κατέσχε δὲ Διονύσιος καὶ μέσος γενόμενος οὐκ
96 εἶασεν ἀλλήλοις περιπλακῆναι. Τίς ἂν φράση κατ’ ἀξίαν ἐκεῖνο τὸ σχῆμα
97 τοῦ δικαστηρίου; Ποῖος ποιητῆς ἐπὶ σκηνῆς παράδοξον μῦθον οὕτως
98 εἰσήγαγεν; Ἐδοξας ἂν ἐν θεάτρῳ παρεῖναι μυρίων παθῶν πλήρει· πάντα
99 ἦν ὁμοῦ, δάκρυα, χαρά, θάμβος, ἔλεος, ἀπιστία, εὐχαί. Χαιρέαν
100 ἑμακάριζον, Μιθριδάτη συνέχαιρον, συνελυποῦντο Διονυσίῳ, περὶ
101 Καλλιρόης ἠπόρουν. Μάλιστα γὰρ ἦν ἐκείνη τεθορυβημένη καὶ ἄναυδος
102 εἰστήκει, μόνον ἀναπεπταμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς Χαιρέαν
103 ἀποβλέπουσα· ἐδόκει δ’ ἂν μοι καὶ βασιλεὺς τότε θέλαιν Χαιρέας εἶναι.

Chariton, *Callirhoe* 5.6.1-8.3

Aantekeningen

23	τὸ τῆς ξενίας δίκαιον	de regels van de gastvriendschap
24	ἐγκεχειρισμένος	iemand aan wie ... is/zijn toevertrouwd.
25	ἀσελγής ὀράομαι	onbeschoft zich betonen
26	ἡ φιλανδρία	liefde voor haar echtgenoot
27	τὰ χρήματα	<i>hier:</i> cadeautjes
28	ἡ ἐπιβουλή	<i>hier:</i> verleiding
29	ὑποκρίνομαι + <i>a.c.i.</i>	de leugen vertellen dat ...
44	παροξύνω + <i>acc.</i>	een diepe indruk maken op
45	ἡ ψῆφος	<i>hier:</i> sympathie
47	κατεπλάγη	<i>aor. pas. van καταπλήττω</i> – uit het veld slaan
48	φιλόανθρωπος	menslievend
49	συντίθημι	bij elkaar fantaseren
51	βαρεῖ με πρὸς ὑποψίαν	<i>letterlijk:</i> drukt zwaar op mij als het gaat om verdenking; <i>vertaal:</i> geeft extra redenen om mij te verdenken
54	ἀσελγής, -οῦς	onbeschoft
55	πιστεύομαι τι ἵνα	aan mij wordt iets toevertrouwd <i>in Koinè Grieks kan ἵνα gebruikt worden in plaats van ὥστε</i>
57	συνήδειν	<i>Koinè voor Attisch συνήδη</i> (plusq. perf. 1 ev.)
58	παραγράφομαι	ongeldig laten verklaren
59	ἀγοράζω	kopen
60	ἡ μοιχεία ἔστι ἐπί + <i>acc.</i>	overspel van toepassing zijn op
94	ἀνακράζω, <i>aor. ἀνέκραγον</i>	een kreet slaken
95	προστρέχω, <i>aor. προσέδραμον</i> + <i>dat.</i>	op iemand afrennen
96	περιπλέκομαι, <i>aor. περιεπλάκη</i> + <i>dat.</i>	omhelzen
	τὸ σχῆμα, -ατος	<i>hier:</i> tafereel
97	παράδοξος	onvoorstelbaar
98	εἰσάγω τὸ θάμβος	<i>hier:</i> aan het publiek vertonen verbijstering
100	συγχαίρω + <i>dat.</i> συλλυπέω + <i>dat.</i>	blij zijn voor verdrietig zijn voor
101	ἄναυδος (2)	sprakeloos
102	ἀναπεπταμένος	wijd opengesperd

Vraag 1

regels 19-22 Ἄνῆρ t/m ἡμῖν

Op welke twee punten is in deze zin sprake van dramatische ironie? Citeer de betreffende tekstelementen en licht je antwoord toe. (3 punten)

Vraag 2

regels 20-23 γήμας ... γενομένην ... τεθνεῶτος ... ἔπραξαν

Zet bovenstaande vier werkwoordsvormen in de chronologische volgorde van de gebeurtenissen waarnaar zij verwijzen. (2 punten)

Vraag 3

regel 21 πάλαι τεθνεῶτος

Waarom is het van belang dat Dionysius denkt dat Chaereas πάλαι dood is? Betrek in je antwoord wat je in de samenvatting van het voorafgaande gelezen hebt. (2 punten)

Vraag 4

regels 19-22 Ἄνῆρ t/m ἡμῖν en regels 22-26 Μιθριδάτης t/m τυραννικός

- Welk verschil valt op met betrekking tot de werkwoordstijden die in deze twee zinnen gebruikt worden? (1 punt)
- Hoe valt dit verschil te verklaren? (2 punten)

Vraag 5

regels 22-24 Μιθριδάτης t/m κόσμιος

De Nederlandse woorden *cosmetica*, *xenofob* en *praktijk* gaan elk deels terug op Griekse woorden in deze zin. Citeer de desbetreffende Griekse woorden en maak duidelijk wat de betekenisrelatie tussen het Nederlandse en het Griekse woord is. (6 punten)

Vraag 6

regels 22-23 θεασάμενός μου τὴν γυναῖκα

Emilie van Opstall vertaalt deze woorden als volgt:
"hij kreeg mijn vrouw te zien".

Op welk grammaticaal gegeven is de vertaling "hij kreeg te zien" gebaseerd? Licht je antwoord toe. (2 punten)

Vraag 7

regels 23 διὰ τὸ τῆς ξενίας δίκαιον

Voor de lezers van de roman zal het heel vanzelfsprekend geweest zijn dat Mithridates de vrouw van Dionysius (dus Callirhoe) zag, maar voor de degene tot wie Dionysius zich hier in eerste instantie richt, is dat niet het geval. Leg dit uit. (2 punten)

Vraag 8

regels 26-28 Ἐπιστάμενος t/m πιθανωτάτην

Vertaal deze passage in goed Nederlands. (6 punten)

Vraag 9

regel 27 λόγοις

Aan wat voor soort λόγοι kun je in dit verband denken? (2 punten)

Vraag 10

regels 45-46 πικρὸν καὶ σκυθρωπὸν

Leg op grond van de context uit dat πικρὸν en σκυθρωπὸν hier geen bijvoeglijke bepaling bij Μιθριδάτην (regel 45) kunnen zijn. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m regel 50 ἀληθείας). (2 punten)

Vraag 11

regels 47-50 Μηδὲν t/m ἀληθείας

- Een van de persoonsvormen in deze zin is gebruikt als een *praesens historicum*. Citeer de desbetreffende persoonsvorm. (1 punt)
- Citeer uit deze zin het Griekse tekstelement waarmee τῆς ἀληθείας een antithese vormt. (1 punt)

Vraag 12

regels 49-50 διαβολάς

Noteer de twee valse aanklachten waarop Mithridates doelt. Baseer je antwoord op het pensum dat je voor deze toets bestudeerd hebt (niet in de tekst afgedrukt). (2 punten)

Vraag 13

regels 51-52 οὐδενὶ ... ἄπιστον φαίνεται

Welke parafrase geeft bovenstaande woorden het best weer? (1 punt)

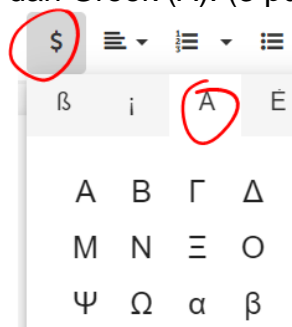
- Iedereen kan het zich voorstellen.
- Iemand kan het zich voorstellen.
- Niemand kan het zich voorstellen.
- Sommigen kunnen het zich voorstellen.

Vraag 14

regel 53-54 εἰ δέ γε καὶ ἀκόλαστος καὶ ἀσελγῆς ἐτύγχανον

Zet deze zin om in het meervoud.

Neem de Griekse woorden makkelijk over door deze te selecteren, te kopiëren en te plakken in je document. Verander dan de letters die veranderd moeten worden. Je kunt de Griekse letters vinden in de opmaakbalk onder Special Characters (\$) en dan Greek (A). (3 punten)



Vraag 15

regels 54-55 τὸ παρὰ σοῦ τοσαύτας πόλεις πεπιστεῦσθαι

- a. Welk positief effect gaat hier in het algemeen van uit, volgens Mithridates? (2 punten)
- b. Had het dit positieve effect ook op Mithridates zelf? Verklaar je antwoord. (2 punten)

Vraag 16

regels 55-57 Τίς τ/μ αἰσχροῦς

In deze zin staat een antithese. Noteer de Griekse woorden die de antithese vormen. (1 punt)

Vraag 17

regel 56 μιᾶς ἡδονῆς

Wat bedoelt Mithridates hier concreet mee? (1 punt)

Vraag 18

regels 57-60 Εἰ τ/μ δούλων

“De aanval is de beste verdediging”, is een vaak gebruikt motto. Leg uit dat Mithridates in deze zin gebruikmaakt van deze tactiek. (2 punten)

Vraag 19

regel 58 παραγράψασθαι τὴν δίκην

Waarom deed Mithridates dit niet? (2 punten)

Vraag 20

regel 94 Χαιρέα, ζῆς;

In de oudheid werd (vrijwel) geen interpunctie gebruikt. Leestekens in moderne tekstedities zijn steeds keuzes van de uitgever. In plaats van het vraagteken dat in de tekst staat afgedrukt, zou je ook een uitroepteken kunnen afdrukken. Beredeneer welk leesteken je hier het best op zijn plaats vindt: het vraagteken of het uitroepteken. (2 punten)

Vraag 21

regels 96-98 Τίς τ/μ εἰσήγαγεν;

Noteer de namen van de twee literaire genres waarop de auteur met deze zinnen doelt. (2 punten)

Vraag 22

regels 96-97 Τίς τ/μ δικαστηρίου;

Zet in eigen woorden uiteen wat de schrijver met deze vraag duidelijk wil maken. (2 punten)

Vraag 23

regels 97-98 Ποῖος τ/μ εἰσήγαγεν;

- a. Wat wil de auteur met deze zin uitdrukken over de relatie tussen fictie en realiteit? (2 punten)
- b. In welk opzicht haalt de auteur de hier gesuggereerde relatie tussen fictie en realiteit zelf onderuit? (1 punt)

Vraag 24

regels 98-99 πάντα t/m εὐχαί

- Het woord δάκρυα wordt hier metonymisch gebruikt. Licht dit toe. (1 punt)
- Noteer de naam van een ander stilistisch middel dat gebruikt wordt in deze zin en leg uit wat de schrijver hiermee wil uitdrukken. (2 punten)

Vraag 25

regels 100-101 περὶ Καλλιρόης ἠπόρου

Deze zin kan het best als volgt worden opgevat: (1 punt)

- Ze konden Callirhoe's gevoelens niet peilen.
- Ze vonden Callirhoe een harteloze vrouw.
- Ze wisten niet aan welke man ze Callirhoe moesten toewijzen.
- Ze wisten niet wat ze met Callirhoe moesten doen.

Vraag 26

regels 103 ἐδόκει t/m εἶναι

Emilie van Opstall vertaalt deze zin als volgt:

“Ik vermoed dat de koning zelf op dat moment wel in Chaireas' schoenen had willen staan.”

- Citeer het Griekse woord dat door Van Opstall met ‘zelf’ wordt vertaald. (1 punt)
- Welk bezwaar zou je tegen de vertaling ‘zelf’ kunnen inbrengen? (1 punt)
- Welke vertaling zou jij voorstellen? (1 punt)

Vraag 27

De volgende regels komen uit een ander deel van de tekst die je hebt gelezen. In het handschrift zijn drie woorden helaas niet meer leesbaar. Welke woorden zijn volgens jou de juiste? Noteer deze. (6 punten)

Ταῦτα **xxx** ἐσίγησεν· ἅπαντες δὲ εἰς Διονύσιον **yyy** θέλοντες μαθεῖν, αἰρέσεως αὐτῷ **zzz**, πότερον ἀφίσταται τῆς κατηγορίας ἢ βεβαίως ἐμμένοι.

xxx	yyy	zzz
εἰπόντες	ἀπέβλεπον	προθείσης
εἰπόντα	ἀπέβλεψαν	προτεθείσεως
εἰπών	ἀπόβλεπον	προτεθείσης
εἰπόντων	ἀπόβλεψαν	προτεθείσῳ

Einde